

De DMS expeditie ‘Leoniden 1995’ in Spanje

Hans Betlem¹

1. Lederkarper 4, 2318 NB Leiden

De Leoniden zijn terug !

In november 1994 lieten de Leoniden zich voor het eerst weer zien. De eerste aankondiging van de terugkeer van de grote Leonidenregens aan het eind van deze eeuw is er !

De Leoniden terugkeer werd ondermeer opgemerkt door Peter Jenniskens vanuit Californië en door waarnemers vanuit Spanje.

Nog maar drie tot vier jaar scheiden ons van de grote gebeurtenissen in 1998 en 1999. Een bijzonder korte periode waarin we bijzonder veel voorbereidingswerk moeten doen. Op dit moment is er nog maar gering inzicht in het juiste moment van de Leoniden-uitbarsting en zelfs over het jaar (1998 of 1999) is de discussie nog volop gaande. Waarschijnlijk gaan beide jaren zeer hoge activiteit geven.

Nog maar drie maal kunnen we proefdraaien. In 1996 zal er veel maanlicht zijn rond het Leoniden maximum. Twee gelegenheden dus voor een goed opgezette buitenlandse expeditie : 1995 en 1997. Dan moet DMS met alle mankracht en alle materiaal op een willekeurige plaats ter wereld in aktie kunnen komen. In 1995 de eerste van een reeks van activiteiten, culminerend in de grote expedities van 1998 en 1999.

De Leoniden vertoonden in 1994 een zeer breed maximum. Gedurende meer dan een half etmaal was de activiteit hoger dan normaal. Van een echte uitbarsting is nog geen sprake. Het is dan ook nog niet zinvol om een waarnemingslocatie op een zodanige plaats te kiezen, dat er een piek kan worden waargenomen. Hoogstwaarschijnlijk zal er nog geen ‘nieuwe’ piek zijn in 1995, hoewel verrassingen niet mogen worden uitgesloten. Het is daarom, dat

de expeditie 1995 relatief dicht bij huis zal blijven met een optimum in af te leggen afstand en kans op helder weer. Het wordt... Spanje.

14 tot 22 november 1995 : Aktie Leoniden 1995

Dinsdag 14 november 1995 wordt een belangrijke dag in de geschiedenis van DMS.

Op die dag zal blijken of een jaar van planning en voorbereiding, van fondswerving en uittesten, inderdaad leidt tot de vlekkeloze waarnemingsaktie die we nu, in mei 1995, voor ogen hebben. Op die datum vertrekt een team van minimaal 20 DMS waarnemers per vliegtuig naar het zuid Spaanse Málaga waar men na een vlucht van 3 uur aan zal komen. Dat is iets anders dan twee tot drie dagen in een auto zitten. Van vermoeidheid zal dan ook amper sprake zijn. Aan boord gaat mede een zeer kostbare lading : Een acht tot negental glanzende aluminium koffers, voorzien van hoogwaardige Canon camera's. Het DMS team zal herkenbaar zijn aan hun speciale expeditie shirts. Medepassagiers zijn gewaarschuwd : Het wordt een bijzondere vlucht !

Drie tot vier dagen eerder vertrekt vanuit Nederland een 16 kuubs transportbus. Twee chauffeurs brengen hun kostbare lading bestaande uit opstellingen voor camerabatterijen, technische materialen, stroomgeneratoren, stretchers en tuinstoelen, persoonlijke eigendommen als kleding ed. in rap tempo naar het zuiden. Elke eenheid in de bus voorzien van een kleurig label dat de bestemming aangeeft.

Bij aankomst van de waarnemers op de luchthaven van Málaga zullen de huisjes op de verschillende lokaties al

voorzien zijn van alle benodigde materialen. Inmiddels staat op de luchthaven een aantal glimmende transportbusjes gereed. En terwijl minder dan een half uur na de landing 20 waarnemers koers zetten naar hun huisjes beginnen de chauffeurs vanuit Nederland aan een welverdiende vakantie aan de Spaanse Costa's. Voorzien van perfecte routebeschrijvingen zoeven de vier transits naar de waarnemingsplaatsen die allen binnen 2 ½ uur en ruim voor het donker bereikt zullen zijn. Reeds 10 uur na vertrek op Schiphol zullen in het Spaanse de sluiters open klikken en de eerste waarnemingen gedaan kunnen worden....

Een fantasie aktie ? Nee, over een klein half jaar werkelijkheid...

De waarnemingsposten

Het opzetten van een netwerk van waarnemingsposten in het buitenland luistert heel nauw. In Frankrijk was dit eigenlijk nooit een echt probleem. Via een organisatie als Gîtes de France kon vanuit Nederland uit dikke catalogie een ruime keus gemaakt worden. Provence akties hebben zich altijd gekenmerkt door uitstekende onderkomens en prima waarnemingsmogelijkheden. In Spanje zijn deze mogelijkheden voor minder. In heel Andalusië bv. is maar een honderdtal huisjes via één organisatie in de verhuur. Velen ervan liggen in voor waarnemingen niet geschikte gebieden of liggen te ver van de luchthaven of van elkaar af om goed te kunnen werken. De helft van de huisjes heeft geen elektriciteit en behelpt zich met zonnecellen. Nogal wat huisjes, meestal die met stroom, bevinden zich in centra van dorpjes of stadjes. En ook het uitzicht kan tegenvallen.

Wat te doen ? Veel bellen en informeren bij verhuurders (die alleen Spaans spreken...) en dan... gewoon gaan kijken...

Tijdens winter en voorjaar 1994/1995 borrelde het binnen DMS. Namen als Laroles, Zafarraya en Gorafe vlogen over het Internet. Tot laat lagen de kaarten van Andalusië op tafel. Uren werden er met Spanje getelefoneerd...

Op 29 april vlogen Annemarie en schrijver dezes vanuit Brussel met Belgisch nationale trots Sabena (tja, zo'n Uganda avontuur bindt...) naar Málaga voor een weekje vakantie, natuur en cultuur snuiven en... huisjes kijken. Een pakket randvoorwaarden van crisisteam de Bilt, archeoloog en woestijndeskundige Langbroek en aanwijzingen van Weather Productions Kuiper inc. op zak. Drie telefonische bezoeksafspraken, een tweetal extra opties en veel plannen...

Over nationale feestdagen, huisjes en... mañana

1 mei. Nationale feestdag in Spanje. 2 mei : Nog steeds een beetje. En uitrusten van 1 mei. 3 mei : meikruisen in Granada, Cordoba en omstreken (op alle pleinen in de dorpjes worden uitgebreid versierde kruisen opgericht waaromheen gedanst, gegeten en gedronken wordt...) Toch maar op pad.

Huisje in *Laroles* in de Sierra Nevada op 1800 meter hoog scoorde hoog in de aanvankelijke planning. Na uitgebreide toelichting over de klimatologie tegen de zuidelijke hellingen van de Sierra Nevada door Jacob Kuiper op het DMS Symposium in Bussloo (15 april 1995) eigenlijk al niet serieus meer in de running. Toch leek alles telefonisch zeer aantrekkelijk. Enorm uitzicht en 20 ha eigen terrein.

Bleek bij bezoek inderdaad te kloppen. Alleen stonden de 20 ha vertikaal in de vorm van een flinke rotswand en bleek het uitzicht het dal in inderdaad fantastisch. De sterrenhemel moest het helaas met obstructie tot 25 graden hoogte doen.

De volgende dag meer succes. Geplande huisjes in *Almedinilla* en *Zafarraya* werden bezocht en goedgekeurd. Op eerstgenoemde locatie zal de vrijwel complete ploeg Varsseveld met een dozijn waarnemers aan de slag gaan. Het huisje ligt midden tussen de olijfvelden maar is hoog gelegen en heeft een schitterend rondom uitzicht. Op 5 km bevindt zich het plaatsje *Almedinilla*, in afmetingen te vergelijken met Voorst of Klarenbeek. Het huisje heeft elektriciteit en verder alle andere voorzieningen om een compleet "Sterrenkamp" á la Varsseveld, compleet met scholieren te kunnen draaien.

Het laatste stukje van de weg naar *Zafarraya*, ongeveer 56 km ten zuiden van *Almedinilla* (maar wel met wat bergen er tussen : Ruim 2 uur over de weg) riep goede Afrika herinneringen op. Dat wordt een leuke klus voor onze transportbus. Het huisje ligt zeer afgelegen. Alleen de wind en wat bellen van rondolende schaapskudden. Rotsachtig landschap. Geen elektra. Wel een royaal ingericht huisje met een schitterend waarnemingsterrein. Dé perfecte plaats voor de gelegenhedscombinatie Bosschenhoofd-Oostkapelle-Benningbroek. Hier zullen 5 waarnemers de DMS kleuren gaan verdedigen...

Het vinden van ons derde onderkomen ten behoeve van post Rognes extra zuid leverde aanvankelijk veel problemen op. Door het vervallen van bergpost *Laroles* en het uiteindelijk niet meer te huur zijn van een ingeplande grotwoning in *Gorafe* moesten we op zoek naar iets nieuws. Gezien de door Marco gestelde randvoorwaarden "woestijn met veel fossielen" werd gekozen voor de omgeving van *Guadix*, in Spanje berucht voor zijn kurkdroge klimaat. Uiteindelijk werd een leuk grotwoninkje gevonden in *Alcudia de Guadix* op 88 kilometer van *Zafarraya* en op 96 km van *Almedinilla*. Wellicht zal men zich hier nog een aantal kilometers moeten verplaatsen omdat de waarnemingsplaats aan de rand van het dorpje ligt. Gelukkig beschikt ook deze post over portable stroom...

In het zwaartepunt van onze waarnemers driehoek ligt de stad Granada met het beroemde Alhambra, dat zeker een dagexcursie vanuit elke post waard is...

SMS bemant post vier en... post vijf ?

Tijdens ons verblijf in Granada ontmoetten we Antonio Roman, één van de actieve waarnemers binnen de Spanish Meteor Society (SMS). Reeds enkele maanden bestond er e-mail contact met onze Spaanse collega's met betrekking tot de aanstaande Leoniden expeditie. Inmiddels waren er vijf tot zes gegadigden om aan Spaanse zijde mee te doen.

De Spaanse ploeg zal zich vestigen in *Valdepeñas de Jáen*, op zo'n 30 kilometer afstand van *Almedinilla*. Het zal een situatie zijn die we goed kennen als *Varsseveld-Rha*. Een uurtje rijden. Deze post zal vanuit *Almedinilla* gesupport worden. Extra camera-batterijen gaan mee voor deze post en uitwisseling van waarnemers gedurende één of meer nachten behoort tot de mogelijkheden. Een vierde fotografische post komt hier derhalve in de lucht.

Over een vijfde post, ongeveer 70 km ten noordoosten van *Alcudia* bestaat nog onzekerheid maar vóór de zomer zullen we hier meer van weten. Deze post kan vanuit *Alcudia* voorzien worden van extra camera's.

Tegen de tijd dat U deze *Radiant* leest zullen de huisjes allen geboekt zijn en zijn de vliegtickets gereserveerd. Actie Leoniden 1995 krijgt de allure van de Uganda expeditie in 1992 en moet alle eerdere buitenlandse acties doen verbleken.

Geen geschikt weer ? Dan crashen !

Met deelname van mensen als Casper, Marco en Vooral kilometervreter Robert Haas valt natuurlijk het woord Crashactie. Is een actie per vliegtuig dat niet al eigenlijk ?

Wellicht heeft de lezer zich afgevraagd waarom we met Transit transporters op pad moeten, als de huisjes al vanuit Nederland van de apparatuur en toebehoren voorzien zijn.

Welnu, dit om het fenomeen crashactie mogelijk te maken. Elke post is dan ook voorzien van een dergelijk vervoermiddel (Almedinilla gezien het grote aantal waarnemers zelf twee) en op elke post staat een stroomgenerator stand by (Zafarraya en Alcudia zullen deze zelfs tijdens de normale bedrijfsnachten in moeten zetten). Deze mogelijkheid zal met name van belang zijn voor de verwachte alfa Monocerotiden uitbarsting in de nacht van 21 op 22 november.

Een echte crashactie wordt uitgevoerd door Peter Jenniskens. Voor de Leoniden vlieg hij naar Hawaï en voor die ene alfa Monocerotiden nacht met zijn uitbarsting van 5 minuten mogen we hem op 21 november te Málaga verwelkomen waarna hij zich bij de groep te Alcudia zal voegen....

Apparatuur en activiteiten

De waarnemingsactie zal in totaal 8 nachten beslaan. De laatste nacht van die van de alfa Monocerotiden zijn, waarna de volgende dag de transportbus de materialen weer komt oppikken op de drie posten.

Alle drie de DMS posten zullen elk met drie volledig geautomatiseerde Canon batterijen werken : Zo'n 20 tot 24 camera's per post. De Spaanse posten zullen door ons elk van minimaal 8 camera's worden voorzien. Het spreekt voor zich, dat alle camerabatterijen voorzien zullen zijn van de nieuwe kristalgestuurde 50 afdekkingen sektoren en technisch voor 100% betrouwbaar zullen zijn. De inzet van tientallen (!) T-70 camera's zal hier borg voor staan.

Tussen de posten Zafarraya en Almedinilla zal (onder voorbehoud) een video simultaanproject worden opgezet. Voor de gehele fotografische actie staan 16 tot 20 rollen film van 30 meter op de begroting.

Met veel dank aan....

Het zal duidelijk zijn : Een dergelijk opgezette actie kost bijzonder veel geld. Direkt nadat het belang van goede Leonidenwaarnemingen en de mogelijke alfa Monocerotidenuitbarsting tot ons doordrong, is de fondswerving begonnen en tot heden toe bijzonder succesvol verlopen.

Een flinke bijdrage in de organisatie is toegezegd door het *Leidse Kerkhoven Bosschafonds*, verbonden aan de *Leidse Sterrenwacht*. Dit fonds heeft ook reeds geparticipeerd in de Mbale expeditie die uiteindelijk tot zo'n fraaie publicatie in "Meteoritics" heeft geleid.

Ook het *Prins Bernhardfonds*, waar DMS ook inmiddels niet onbekend is, droeg een aanzienlijk bedrag bij in de expeditie. Op voorspraak van de *Nederlandse Natuurkundige Vereniging*, (NNV) droeg ook de *Stichting Physica* een flink bedrag bij. Ook hier is DMS geen onbekende : In 1991 kreeg het post Varsseveld van deze Stichting een bijdrage voor de aanschaf van 10 diktafoons ten behoeve van de waarnemingen door scholieren.

Shell Nederland BV pakte flink uit en stelde een bedrag beschikbaar om de drie elektriciteitsgeneratoren aan te schaffen, zodat DMS nu voortaan altijd en overal kan werken zonder afhankelijk zijn van een stopcontact. En de firma *Honda Nederland* (die ons deze fluisterstille generatoren gaat leveren) deed een duit in het zakje middels een genereuze korting.

Op het moment dat dit artikel wordt opgemaakt (begin mei) is van de benodigde f 35.000.-- voor de expeditie ruim f 25.000.-- beschikbaar middels sponsoring en fondsbijdragen. Dit succes geeft hoop voor de komende expedities in 1998 en 1999, die nog veel kostbaarder zullen worden.

Goede resultaten, goede publicaties én een goede presentatie van onze resultaten in 1995 (In de vakbladen én op professionele congressen en symposia) zullen een must zijn, om ook hierin te kunnen slagen.

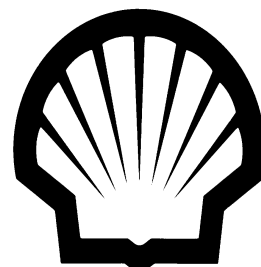
Prins
Bernhard
Fonds
Anjer
fondsen
*Cultuurfonds voor
Nederland*

STICHTING PHYSICA

(opgericht 24 December 1948)

Canon

HONDA POWER EQUIPMENT

Heel veel dank aan allen die tot heden toe hebben bijgedragen en voor het gestelde vertrouwen in DMS.